

28.2.2022

Lausunto hallituksen esityksestä laeiksi sosiaalihuoltolain ja ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi

Laki sosiaalihuoltolain (SHL) muuttamisesta

18 a § Lapsiperheen oikeus kotipalveluun

Säännös on otsikoitu toisin kuin muut sosiaalipalveluja koskevat pykälät, vaikka säännöksen rakenne on samanlainen esimerkiksi tukipalveluja, kotihoitoa ja turva-auttamispalvelua koskevien säännösten kanssa: Ensin säännös siitä, mitä kullakin palvelulla tarkoitetaan ja lopuksi, millä edellytyksillä sitä järjestetään.

19 b § Turva-auttamispalvelu

Turva-auttamispalvelu toteutetaan käyttäen tarkoitukseen soveltuvaa laitteistoa, jonka kautta tulevat hälytykset vastaanotetaan ympärivuorokautisesti toimivassa palvelupisteessä. Hälytyksen johdosta palvelupisteessä arvioidaan asiakkaan kiireellisen avun tarve. Perusteluissa todetaan, että kiireellisen avun tarpeen arviointi ei ole julkisen vallan käyttöä sisältävää viranomaistoimintaa. Tässä mielessä se eroaa olennaisesti viranomaistoimintana toteutettavasta kiireellisen avun tarpeen arvioinnista, josta säädetään voimassa olevan lain 36 §:n 1 momentissa.

Perusteluissa ei ole kuitenkaan perusteltu, mikä erottaa nämä toiminnot toisistaan siten, että kyse ei olisi 19 b §:ssä tarkoitettussa tilanteessa julkisen vallan käytöstä, ja SHL:n 36.1 §:ssä olisi. Jos kunnallinen sosiaalihuolto vastaa turvapalvelusta, ja hälytyksen ottaa vastaan sosiaalihuollon ammattihenkilö, kyseessä on sosiaalihuollon palveluksessa olevan tehtävässään saamasta tiedosta sosiaalihuollon tarpeesta olevasta henkilöstä.

19 b §:n 2 momentin 5 kohta: Alkuperäistä lakiluonnosta on muutettu niin, että myös asiakkaan luo turvalaitteiston kautta tehdyn hälytyksen ja sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilön tekemän avuntarpeen arvioinnin jälkeen auttamaan menevän avunantajan tulisi olla sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilö.

Sosiaali- ja terveystoimialan kanta on edelleen, että avun antajan ei tarvitse olla sote-ammattihenkilö, vaan riittää, että hän on koulutuksensa ja kokemuksensa perusteella soveltuva kyseiseen auttamistehtävään. Esitetty muutos tuo lisävaikeuksia sote-henkilöstön riittävyydelle. Lainsäädännöllä ei tulisi rajoittaa

28.2.2022

hyvien käytänteiden hyödyntämistä, esim. soten ja pelastustoimen integroituva toiminta voi tuoda uusia mahdollisuuksia myös auttamistilanteiden toteuttamiseen.

21 c § Ympäri vuorokautinen palveluasuminen

Perustelujen mukaan (s. 99) voimassa olevan lain 21 §:n 2 ja 3 momentista ilmenee, että tavallisen palveluasumisen ja tehostetun palveluasumisen erona on ainoastaan se, että tehostettua palveluasumista annetaan henkilöille, joilla hoidon ja huolenpidon tarve on ympärivuorokautista. Viittauksen pitää olla 3 ja 4 momenttiin.

Perustelujen mukaan 2 momentin viimeinen virke vastaa voimassa olevan lain 21 §:n 5 momenttia hieman eri tavoin muotoiltuna. Kyseinen momentti velvoittaa kunnioittamaan asumispalveluissa henkilön yksityisyyttä ja oikeutta osallistumiseen. Kuitenkin ehdotetun 21 c §:n 2 momentin viimeinen virke koskee asiakkaan oikeutta saada lääkinnällinen kuntoutus ja toiseksi viimeinen virke oikeutta yksityisyyteen. Edellä todetut asiat olisi syytä korjata.

Esitetyssä sosiaalihuoltolain 49 b §:n 1 momentissa on virheellinen viittaus lain 46 b §:n 4 momenttiin. Säännöksen tulisi viitata 46 b §:n 3 momenttiin.

Esityksen 46 b §:n 3 momentin mukaan, kun kotihoidon kotikäyntejä suunniteltaessa havaitaan, että niitä ei voida toteuttaa palvelua koskevan päätöksen tai sopimuksen mukaisina eikä asiakkaan toivomusten tai tosiasiallisten tarpeiden mukaan, on suunnittelijan ryhdyttävä toimenpiteisiin henkilöstön riittävyyden turvaamiseksi ja ilmoitettava asiasta toimintayksikön johtajalle. Saatuaan kyseisen ilmoituksen johtajan on 49 b §:n 1 momentin velvoittamana tarvittaessa ryhdyttävä välittömästi käytettävissään oleviin toimenpiteisiin henkilöstövajauksen korjaamiseksi ja välitettävä tieto vajauksesta toimintayksikön henkilöstöpolitiikasta vastaavalle. Tämän on puolestaan ryhdyttävä välittömästi henkilöstön riittävyyden turvaamiseksi (49 b § 2 momentti).

Näiden säännösten vaikuttavuus henkilöstövajauksen poistamiseen on heikko. Kotihoitoa antavan henkilöstön, kotikäyntejä suunnittelevan, kotihoidon toimintayksikön johtajan ja henkilöstöpolitiikasta vastaavan työntekijän tiedossa on erittäin hyvin kotihoidon krooninen henkilöstövajaus.

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain muuttamisesta

14 a § Pitkäaikaisen laitoshoidon edellytykset

Toimialan näkökulmasta iäkkäiden henkilöiden pitkäaikaisen laitospalvelun lakkauttaminen on sinänsä asianmukaista, mutta siirtymäajan tulisi olla pidempi

Osoite	Adress	Käyntiosoite	Besöksadress	Puhelin	Telefon	Telefax
PL 6050	PB 6050	Toinen linja 4 A	Andra linjen 4 A			
00099	00099	8. krs	8. våningen	(09) 310 5015	(09) 310 43209	
HELSINGIN KAUPUNKI	HELSINGFORS					
	STAD					

28.2.2022

johtuen rakennushankkeiden aikatauluista. Toimiala esittää siirtymäajaksi vuotta 2030.

16 § Palvelusuunnitelma

Palvelusuunnitelman sisällön täsmentäminen on perusteltua. Olisi kuitenkin toivottavaa, että käsitteitä yhdenmukaistettaisiin ja selkiytettäisiin: Sosiaalihuoltolain 39 §:ssä käytetään termiä asiakassuunnitelma ja vanhuspalvelulaissa 16 §:ssä palvelusuunnitelma. Asiakassuunnitelma-käsitettä tulisi käyttää näissä molemmissa laeissa, koska niissä tarkoitetaan suunnitelmaa, jossa määritellään sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden kokonaisuus. Palvelusuunnitelma-käsitettä käytettäisiin silloin, kun asiakas ja palvelun tuottaja tekevät tarkemman suunnitelman yksittäisen palvelun toteuttamisen tavasta.

17 § Omatyöntekijä

Nykyinen lainsäädäntö omatyöntekijöihin liittyen on jo liian tiukka. Omatyöntekijän järjestäminen kaikille ympärivuorokautisessa hoidossa oleville on iso työntekijämäärän lisäys muutenkin hyvin vaikeassa henkilöstötilanteessa.

Omatyöntekijä tulisi nimetä asiakkaalle tarpeen mukaan ja tarvetta tulisi tasaisin väliajoin uudestaan arvioida. Omatyöntekijä on tarpeen esimerkiksi tilanteissa, joissa omaiset eivät aktiivisesti tue asiakkaan hyvinvointia.

20 § Henkilöstö

Säännöskohtaisissa perusteluissa (sivulla 82) todetaan, että lääkehoidon toteuttamiseen osallistuvalla työntekijällä olisi oltava tehtävän edellyttämä riittävä lääkehoidon koulutus ja osaaminen. Koulutus hankitaan ammattiin johtaneiden opintojen yhteydessä tai niiden lisäksi. Riittävä osaaminen on koulutuksella saatujen tietojen ja taitojen jatkuvaa ylläpitämistä.

Työnantajan tehtävänä on viime kädessä arvioida työntekijän lääkehoidon koulutuksen ja osaamisen riittävyys kunkin tehtäväkokonaisuuden osalta.

Koska kotihoidon henkilöstöstä on puutetta, tulisi ehdotusta muuttaa niin, että myös kotiaavustajilla ja hoiva-avustajilla, joilla on soveltuva kokemus tai koulutus olisi työpaikkakoulutuksen jälkeen oikeus saada asiakaskohtaiset luvat valmiiksi annosteltujen lääkkeiden antamiseen. Lääkkeiden antamiseen liittyvän teknologian hyödyntäminen myös muilta osin kuin lääkerobottien avulla tulisi huomioida.

28.2.2022

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta

7 c § Pitkäaikaisen ympärivuorokautisen palveluasumisen, pitkäaikaisen perhehoidon ja pitkäaikaisen laitoshoidon maksu

Viidennessä momentissa esitetään, että mikäli puolisojen yhteenlaskettujen kuukausitulojen perusteella määräytyvä maksu muodostuisi suuremmaksi kuin asiakkaan omien tulojen perusteella määräytyvä maksu, asiakkaalta saa periä enintään hänen omien tulojensa perusteella määräytyvän maksun. Säännöskohtaisten perustelujen mukaan tämä tarkoittaisi käytännössä sitä, että kuntien ja jatkossa hyvinvointialueiden tulisi tehdä puolisolanteissa vertailulaskelmat asiakkaan omiin tuloihin perustuvan maksun suuruudesta sekä puolisojen yhteenlaskettuihin tuloihin perustuvan maksun suuruudesta, ja periä enimmillään maksu, joka on näistä pienempi.

Esitetty 7 c §:n 5 momentti on esitetty astuvan voimaan 1.4.2022 tai heti, kun ehdotettu laki on hyväksytty ja vahvistettu. Muutoksen toteuttaminen nykyresursseilla ei ole mahdollista ilman kohtuullista siirtymäaikaa.

14 § Tulojen, korvausten tai saamisten periminen hyvinvointialueille

Rinnakkaisteksteissä voimassa olevan asiakasmaksulain 14 §:n otsikko on virheellisesti ”Tulojen, korvausten tai saamisten periminen hyvinvointialueille”. Sen tulisi olla ”Tulojen, korvausten tai saamisten korvaaminen kunnalle tai kuntayhtymälle.”